

Arja Juvonen ps

Kirjallinen kysymys hoitotakuun takaamisesta silmäsairaille sekä optikkojen toimivaltuuksien lisäämisestä kustannusten säästämissä

Eduskunnan puhemiehelle

Näkö on olennainen osa toimintakykyä ja sen säilyminen riittävän hyvänä on tärkeää, jotta vanheneva väestö pystyy elämään kotona. Näkövammaisuuden ehkäisy on kansanterveydellinen ja -taloudellinen prioriteetti.

Silmälääketiede kehittyy, markkinoille tulee uusia kalliimpia hoitomuotoja, väestön odotettavissa oleva elinikä pitenee, ja potilaista on tullut vaativia näkönsä suhteen. Vaikka hoitojen tarve on kasvanut, hoitoresurssit eivät ole laajentuneet yhtä nopeasti vastaamaan kysyntää. Tämä on näkynyt mm. siinä, että silmäleikkausjonot ovat kasvaneet julkisessa terveydenhuollossa. Hoitoa odotti 31.1.2021 yhteensä 22 947 silmätautipotilasta, ja yli 180 päivää odottaneiden osuus oli 10 %. (Silmätoimenpiteet Suomessa vuosina 2010—2016, Lääkärilehti 29.10.2021)

THL:n tilasto osoittaa saman kuin Lääkärilehden artikkeli. THL:n mukaan useassa sairaanhoitopiirissä hoitotakuu ei toteutunut. Huonoin tilanne oli HUS:ssa, jossa sen oman, 31.12.2022 julkaistun tilaston mukaan 1 082:ta potilasta (18,2 % potilaista) ei pystytty hoitamaan hoitotakuun edellyttämän 180 päivän aikana.

Hoitamattomilla silmäsairauksilla on huomattavia taloudellisia vaikutuksia. Huhtikuussa 2019 julkaistussa tutkimuksessa *Heikentyneen näkökyvyn yhteys terveystalouden käyttöön, terveydenhuollon kustannuksiin ja elämänlaatuun Suomessa (Alexandra Mikhailova, Matti Ojamo, Seppo Koskinen, Hannu Uusitalo, Näkövammarekisteri (Näkövammaisten liitto ry), Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitos ja Tampereen yliopisto)* mukaan vuonna 2011 ennen aikaiseen eläköitymiseen liittyvät tuotantokustannukset heikkonäköisillä (VA pienempi tai yhtä suuri kuin 0.5) olivat 781 miljoonaa euroa.

Tutkimuksen mukaan heikentynyt näkökyky lisäsi kaatumisriskin moninkertaiseksi, vähensi henkilön aktiivisuutta ja liikkuvuutta ja siten vaikutti sairaanhoidon tarpeeseen. Heikentyneen näkökyvyn aiheuttaman ennen aikaisen eläköitymisen ja lisääntyneen hoidon tarpeen vuoksi syntyneet yhteiskunnalliset kustannukset olivat vähintään 1,6 miljardia euroa vuodessa. Heikentyneen näkökyvyn ongelmien pikaisella hoitamisella on siis saavutettavissa huomattavia säästöjä. Siksi olisi syytä harkita hoitajajoukkojen purkamista esimerkiksi palvelusetelillä käyttämällä.

Kirjallinen kysymys KK 810/2022 vp

Optikon ammatinharjoittamisesta on annettu tarkempia säännöksiä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 16 §:ssä. Sen mukaan laillistettu optikko ei saa itsenäisesti määrätä silmälaseja:

- 1. alle kahdeksanvuotiaalle lapselle;*
- 2. henkilölle, jolle on aikaisemmin suoritettu silmämunaan kohdistunut leikkaus;*
- 3. henkilölle, jolla ilmeisesti on silmänsairaus; eikä*
- 4. henkilölle, jonka näön tarkkuutta ei silmälaseilla saada normaaliksi.*

(Silmälääkäreiden ja optikkojen välinen työnjako, Valvira)

Edellä mainituista rajoitteista lääketieteellistä perustetta ei löydy ikärajalle, silmälle tehdyille operaatioille ja ilmeiselle silmänsairaudelle. Esimerkiksi kaihin toteamisesta kaihileikkaukseen saattaa kulua useita vuosia. Rajoitus tarkoittaa, että kyseinen henkilö ei voi hankkia kyseisenä aikana lasejaan optikolta. Kaihileikkauksen jälkeen tilanne jatkuu henkilön kohdalla samanlaisena, koska kaihileikkaus on silmämunaan kohdistuva leikkaus. Poistamalla edellä mainitut kiellot tarve erikoissilmälääkärikäynneille vähentyy noin sadallatuhannella vuodessa. Tämä merkitsee 20 %:n vähennystä käynteihin.

YAMK-tutkinnon suorittaneiden optikoiden opintoihin kuuluvat farmakologian opinnot ovat hyvin pitkälle samanlaisia kuin sairaanhoitajilla, ja kuitenkin lääkkeenmääräämisoikeus em. optikoilla on rajoitetumpi kuin sairaanhoitajilla. Terveydenhuollon kuormituksen vähentämiseksi YAMK-optikoiden lääkkeenmääräämisoikeutta tulisi laajentaa samanlaiseksi kuin sairaanhoitajilla on.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin, jotta tapauksissa, joissa hoitotakuu ei toteudu, tehdään palvelusetelin tarjoaminen velvoittavaksi, poistetaan optikoilta lääketieteellisesti perustelemattomat rajoitukset sekä laajennetaan lääkkeenmääräämisoikeus YAMK-tutkinnon suorittaneille optikoille?

Helsingissä 3.3.2023

Arja Juvonen ps